

Слободянюк Артем Сергійович, здобувач вищої освіти
Вінницький навчально-науковий інститут економіки ЗУНУ, Україна

Сисоєва Вікторія Вікторівна, здобувачка вищої освіти
Вінницький навчально-науковий інститут економіки ЗУНУ, Україна

Науковий керівник: Сисоєва Інна Миколаївна, д-р. екон. наук,
професорка, професорка кафедри економіки, обліку та оподаткування
Вінницький навчально-науковий інститут економіки ЗУНУ, Україна

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА: ЗАГРОЗИ, ПЛАНУВАННЯ ТА КОНТРОЛЬ

Становлення економіки України на шлях стабільного розвитку вимагає відновлення прийняттого рівня фінансової безпеки. Це стане основою для захисту держави та її суб'єктів від різноманітних загроз. У системі фінансової безпеки держави, на наш погляд, ключовими на мікрорівні є фінансова безпека суб'єктів підприємницької діяльності, зокрема реального сектору, та фінансова безпека домогосподарств. Ці компоненти є важливими для підтримання фінансової безпеки регіонів, галузей та держави загалом [5]. На сучасному етапі спостерігається складна ситуація у функціонуванні вітчизняних підприємств, зокрема промислових, що погіршується внаслідок зростання ризиків і загроз господарській і фінансовій діяльності, спричинених військовою агресією з боку росії. Дослідження питань сутності, ознак, умов забезпечення фінансової безпеки та класифікації загроз цій безпеці є актуальним завданням. Незважаючи на значний обсяг наукових праць в галузі фінансової безпеки, залишаються невирішеними питання теоретичного обґрунтування забезпечення фінансової безпеки підприємств в умовах кризової ситуації.

Існує кілька підходів до тлумачення поняття «фінансова безпека підприємства». Їх можна розділити на кілька груп, а саме: фінансова безпека підприємства як складова економічної безпеки підприємства з відповідними інструментами управління; фінансова безпека підприємства як самостійний об'єкт управління, здатність ефективно використовувати свій ресурсний потенціал; фінансова безпека підприємств як певний фінансовий стан підприємств, що характеризується відповідною стійкістю до зовнішніх та внутрішніх загроз; фінансова безпека підприємств як стан захищеності фінансових інтересів підприємств від різних загроз; фінансова безпека підприємства як діяльність з управління ризиками. Крім того, деякі дослідники наполягають на комплексному підході до визначення сутності цієї категорії, який поєднує вищезазначені підходи [1-5;7]. Узагальнюючи вищезазначене, можна зазначити, що кожен з цих підходів має право на існування. Без сумніву, можливий комплексний підхід, згідно з яким сутність фінансової безпеки підприємства може бути охарактеризована як такий стан фінансів підприємства, який дозволяє протистояти ідентифікованим і потенційним загрозам шляхом ефективного управління ризиками в процесі своєї діяльності.

Крім того, поняття «фінансова безпека підприємства» передбачає визначення загроз і ризиків, які можуть вплинути на його стійкість та ефективність. Зовнішні (екзогенні) загрози не залежать від самого підприємства і включають чинники середовища, такі як економічні зміни, політичні турбулентності, кліматичні зміни та інші фактори, які можна тільки врахувати при управлінні діяльністю підприємства. Внутрішні (ендогенні) загрози виникають з самої діяльності підприємства і можуть бути пов'язані з організаційною структурою, рівнем фінансового менеджменту та кваліфікацією керівництва. Останнім часом спостерігається зростання ризиків фінансової безпеки підприємств, зокрема, зовнішні загрози стають активнішими.

У підприємницькій діяльності ризики пов'язані з невизначеністю ситуації, яка зростає зі збільшенням періоду, на який розраховане прийняте рішення. Це може включати в себе невизначеність у виборі оптимальних рішень та можливість виникнення різних альтернатив [5].

До складу ризиків, що становлять загрозу фінансовій безпеці підприємства, можна віднести:

- ризик втрати ліквідності та платоспроможності;
- ризик втрати фінансової стійкості;
- ризик отримання збитків від підприємницької діяльності (операційної, інвестиційної чи фінансової);
- ризик зниження рівня оборотності капіталу;
- інші види ризиків.

Ці ризики вимагають уважного аналізу та ефективного управління для забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Слід зазначити, що основа механізму управління фінансовою безпекою підприємства ґрунтується на системах і методах його планування і контролю [6]. Планування фінансової безпеки включає в себе різні періоди та аспекти діяльності підприємства. У цьому контексті можна виділити три основні системи планування:

1. Перспективне планування фінансової безпеки підприємства: визначення стратегічних цілей та напрямків забезпечення фінансової стійкості на тривалий термін. Перспективне планування орієнтоване на довгострокові періоди, може включати розробку стратегій залучення фінансування, розвитку нових продуктів чи ринків, а також визначення резервів для майбутніх викликів.

2. Поточне планування фінансової безпеки підприємства: орієнтоване на короткострокові цілі і завдання. Включає в себе регулярне оновлення фінансових планів для оптимізації поточних фінансових процесів, визначення бюджетів і контроль над ними, управління оборотним капіталом тощо.

3. Оперативне планування фінансової безпеки підприємства: визначення деталей і конкретних дій для досягнення вже визначених поточних цілей. Оперативне планування може включати щоденні фінансові рішення, контроль за ліквідністю, управління витратами та інші конкретні аспекти фінансової діяльності.

Ці системи планування взаємодіють, утворюючи цілісний підхід до забезпечення фінансової безпеки підприємства на всіх рівнях його діяльності.

Внутрішній контроль фінансової безпеки підприємства – це процес перевірки виконання і забезпечення реалізації всіх управлінських рішень в області захисту його фінансових інтересів та загроз.

Таким чином, формування, підтримка та розвиток фінансової безпеки підприємств країни є результатом впливу різноманітних внутрішніх та зовнішніх чинників. Зовнішні фактори включають вплив на національному та міжнародному рівнях, такі як стратегія економічної системи країни, стратегія банківської системи, державні інвестиційні програми, а також міжнародне законодавство, угоди співпраці, програми розвитку та іноземні інвестиції.

Фінансова безпека підприємств потребує постійного забезпечення для досягнення високого рівня, яке забезпечує стабільну та безперебійну діяльність підприємства незалежно від умов його функціонування. Це вимагає уважного аналізу та ефективного управління, яке охоплює як внутрішні, так і зовнішні аспекти, щоб забезпечити стійкість підприємства в умовах невизначеності та змін на ринку.

Отже, планування фінансової безпеки підприємства – це процес розробки системи планів та планових (нормативних) показників по забезпеченню захисту фінансових інтересів підприємства від зовнішніх та внутрішніх загроз, створення необхідних фінансових передбачень розвитку підприємства в майбутньому періоді.

Список використаних джерел:

1. Калантай А. М. Роль і місце фінансової безпеки в контексті національних інтересів. Збірник наукових праць. Національного університету державної податкової служби України. – 2012. - №1. – С. 143 – 153.
2. Козак Л. С., Багровецька І. В. Концептуальні та методичні засади формування механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства. Економіка і управління. 2008. № 13. С. 97-101.
3. Кириченко О. А., Кудря І. В. Вдосконалення управління фінансовою безпекою підприємств в умовах фінансової кризи. Інвестиції: практика та досвід. 2009. № 10. С. 22–26.
4. Некрасенко Л. А., Рибалка Ю. М. Складові управління фінансовою безпекою підприємств. URL: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/3.2/162.pdf>.
5. Сисоєва І.М. Аналіз потенційних загроз діяльності суб'єктів господарювання. Економіка та суспільство. Вип. 22. 2020. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-19>.
6. Сисоєва І. М., Добіжа Н. В. Особливості здійснення державного фінансового контролю в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 18. С. 11-18.
7. Шевчук В. О., Шегда А. В., Голованенко М. В. Ризики в підприємництві: оцінювання та управління. Київ: Знання, 2008. 271 с.
8. I. Sysoieva, A. Pukas, Z. Pushkar, S. Radynskyu, N. Yushchenko and O. Vatslavskyi, «Information Support of Social Audit», 2022 12th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT), pp. 255-260, 2022.
9. Kucher A., Kucher L., Sysoieva I., Pohrishchuk B. Economics of soil erosion: case study of Ukraine. Agricultural and Resource Economics International Scientific E-Journal. 2021. Vol. 7, Iss. 4. P. 27–41. doi: 10.51599/are.2021.07.04.02.